

İngilizlere Başkaldırı: Sipahi İsyanında Bengal Ordusunu İsyana Götüren Sebepler *

Rebellion to the British: Reasons That Led the Bengal Army to the Sipahi Rebellion

Hüseyin GÜNARSLAN ¹

Öz

Bu çalışma İngiliz Doğu Hindistan Şirketi tarafından kurulan Bengal ordusu askerlerini ele almaktadır. Hintli askerlerden oluşan bu ordunun 1857 yılında isyan etmesinin altında yatan sebeplerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma ile Bengal ordusunda görev almış Hindu ve Müslüman askerlerinin yetiştikleri toplum, kast sistemi içindeki sınıfları, dini inanış ve yaşamlarının isyana etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. İsyanın en büyük sebebinin, yerel askerler ile İngiliz komutanlar arasında olması gereken güvene dayalı iyi ilişkilerin ortadan kalktığı ve orduda İngilizlere karşı nefret dalgasının önü alınmaz şekilde artmış olduğu belirlenmiştir. Bengal ordusu askerlerinin aldıkları maaşlardan, ordu içindeki terfilerine kadar İngilizler tarafından haksızlığa uğratıldıklarına inandıkları ortaya çıkarılmıştır. Askerlerin İngilizlerin kendilerini dini inançlarından yavaş yavaş kopararak onları Hıristiyanlaştırmak istedikleri fikrine kapıldıklarına dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Doğu Hindistan Şirketi, Bengal Ordusu, İsyan, Hindu, Müslüman

Abstract

This work deals with the Bengal army troops established by the British East India Company. It is aimed to determine the reasons of the rebellion of the army of Indian soldiers in 1857. With this study, the society in which the Hindu and Muslim soldiers were trained in the Bengali army, the classes in the caste system, their religious beliefs and their effects on the rebellion were determined. The biggest reason for the uprising was that the relations between the local soldiers and the British commanders were bad, and the wave of hatred against the British in the army was inevitably increased. It has been discovered that Bengali soldiers believe that they have been wronged by the British, from their salary to their promotion in the army. It was pointed out that the soldiers had the idea that the British wanted to Christianize them by slowly breaking away from their religious beliefs.

Keywords: British East India Company, Bengal Army, Mutiny, Hindus, Muslims

1. GİRİŞ

İngilizler sömürü ve koloni çağında dünyanın değişik yerlerindeki ülkeler ile ilk temasa geçtiklerinde gerek bu coğrafyalarda kurulu olan güçleri rahatsız etmemek ve gerekse öncelik verdikleri ekonomik kazanımların gelişimini temin etmek için şahısların kurdukları şirketlere özel imtiyazlar vermişlerdir. Bu şirketler ileride İngiliz kolonileri olacak sömürgelerin zenginliklerini İngiltere'ye taşıırken İngiliz hükümeti de bu ticari ağ için gereken ekonomik, siyasi ve askeri yükün altına girmek zorunda kalmamıştır. Hindistan kendi coğrafyası içinde farklı krallık ve prenslikler ile yönetilirken İngiltere'den imtiyaz alan İngiliz Doğu Hindistan Şirketi, 1600 yılından itibaren ülkeye

giriş yapmış ve Doğu'nun zenginliklerini Batı'ya aktarmaya başlamıştır. Elde edilen muazzam zenginlik ile daha da büyüyen şirket, ticari ağı ve kazanımlarını koruma maksadı ile özel ordusunu, yerel insanlardan oluşturduğu maaşlı askerleri ile kurmuştur. Şirket, yıllar içinde yönetim olarak birlik içinde olmayan Hindistan coğrafyasındaki yerel krallık ve prenslikleri ya yöneticilerini etkisi altına alarak ya da bu özel ordusu ile yenerek kontrol altına almıştır. Zamanla ülkedeki en etkili güç olan şirket, Hindistan'ın farklı bölgelerinde Bengal, Bombay ve Madras ordularını kurmuştur. Sayıları yüz binleri aşan bu ordulardan ilk oluşturulanı ise Bengal ordusudur. Bengal ordusu diğer iki ordudan daha önce kurulmasının yanı sıra en büyük ordudur

* In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed. / Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ Hüseyin GÜNARSLAN

ORCID ID: 0000-0002-7276-7476

Asst. Prof., Windsor University, History Department, Windsor, Canada, gunarsl@uwindsor.ca

Dr. Öğretim Üyesi, Windsor Üniversitesi, Tarih Bölümü, Windsor, Kanada, gunarsl@uwindsor.ca

Geliş Tarihi/Received : 05.10.2020

Kabul Tarihi/Accepted : 02.12.2020

Çevrimiçi Yayın/Published : 14.12.2020

Makale Atıf Önerisi /Citation (APA):

Günarşlan, H. (2021). İngilizlere Başkaldırı: Sipahi İsyanında Bengal Ordusunu İsyana Götüren Sebepler. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 26-38. DOI:10.47899/ijss.20213103

ve Hindistan coğrafyasında fiziksel olarak en iyi özelliklere sahip Hintlilerden seçilerek oluşturulmuştur. Hindistan'ı yine Hintli askerlerden kurdukları ordu ile işgal eden İngilizler, bu ordunun 1857 yılına gelindiğinde Hint İsyanı veya Sipahi Ayaklanması olarak adlandırılan olaylarla kendisine isyan edeceğinden ve kendilerine çok pahalıya mal olan bir tecrübe olacağından habersiz olarak faaliyetlerini devam ettirmiştir (Vural, 2006, s. 26).

Bu çalışma, Bengal ordusu içindeki Müslüman ve Hindu askerlerin içinden çıktıkları çiftçi toplumu, kast sistemlerini, dini inanışlarını, niçin ve nasıl orduya katıldıklarını, ordu içindeki yaşamlarını ve onları isyana götüren şartların nasıl oluştuğunu konu almıştır. Bu askerleri başkaldırmaya teşvik eden sebeplerin ortaya çıkarılması isyanın anlaşılabilmesi için gereklidir. Ordu içinde üst rütbe kadrolarda olan İngiliz subaylar ile onların astı konumunda olan Hintli askerlerin ilişkilerinin hangi temeller üzerine oturtulduğu tespit edilmelidir. Çalışma ile kendi dini inanış, gelenek ve göreneklerini İngilizlerin kurdukları ordulara da taşıyan bu Hindu ve Müslüman paralı askerlerin, zaman içinde emri altında oldukları İngiliz komutanlarına niçin isyan ettikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2. DOĞU HİNDİSTAN ŞİRKETİNİN BENGAL ORDUSUNU KURMASI

İngiliz Doğu Hindistan Şirketinin elde ettiği ekonomik güçle Hindistan'da ne derece etkin olduğunu görmek için sahip olduğu paralı asker sayısına bakmak yeterlidir. 1857 yılı verilerine göre bu sayı 232 bin kişidir. Bu sayıya kurulan polis gücü gibi yerel unsurlar ise dâhil değildir. İngilizler büyük bir sömürü düzeni içinde gerek sivil, gerek siyasi, gerekse ekonomi ayağı itibari ile 300 binden çok daha fazla insanı şirketlerinde istihdam etmişlerdi. İngilizler, bu özel orduların planlamasını yaparken onların vazife göreceği coğrafi alanları temel almışlardı. Buna göre ordular Bombay, Madras ve Bengal'de kurulmuştu. Bengal her ne kadar günümüzde Bangladeş'in kurulması aşamasında Doğu ve Batı Bengal olarak ikiye ayrılrsa da 1800'lü yıllar itibari ile Hindistan'ın önemli bir parçası olarak görülmekteydi. Bengal ordusu olarak tarif ettiğimiz özel ordu 135 binden fazla sayısı ile bu üç ordu arasında en büyüğüydü. Bu nispette, etkili olduğu coğrafi alanda diğer iki ordudan daha büyüktü. Bengal ordusu kendi içinde 86 bin askere sahip, 74 alaydan oluşan piyade birliği, 18 alaydan oluşan 10,500 kişilik düzensiz atlı süvari birliği, 10 alaydan oluşan yaklaşık 5 bin kişilik hafif süvari birliği, 3 bin kişiden oluşan topçu birliği ve 1630 askerden oluşan istihkâm birliğinden meydana gelmekteydi. Yaklaşık 106 bin kişilik bu sayının geri kalanını ise düzensiz birlikler ve diğer yerel askerler tamamlıyordu (David, 2001, s. 20). Bengal ordusu tek bir merkezde konuşlandırılmış bir ordu

değildi. Orduyu oluşturan alaylar Bengal'den Kuzey Hindistan hattına kadar kurulu olan şehirlerde görev yapmaktaydı.

İngiliz Doğu Hindistan Şirketi, İngiliz krallığı adına Hindistan'da her türlü ticari faaliyette bulunabilme hakkına sahipti. Bu faaliyetlerini yerine getirmek için ordu kurmak da dâhil her türlü faaliyeti krallık adına yürütme yetkisi vardı. Bu amaçla şirket yetkilileri Hindistan'da kurulacak ordunun en iyi askerlerden oluşmasını istiyorlardı. Buna göre kuzey Hindistan'da buğday üretimi yapan yerel çiftçiler bu ordunun askerleri için en ideal olanlarıydı. Pirinç yetiştiren güney ve doğu bölgelerinde yaşayanlar ise daha kısa boylu insanlardan oluştuğu için tercih edilmemişti. Bu amaçla asker olarak seçileceklerin boylarının 170 cm'den uzun olmaları ve şirketin etkili olduğu, bu buğday üreten çiftçi ailelerin gençlerinden seçilmesine karar verildi (Alavi, 1995, s. 35). Kurulacak ordunun askerlerinin özellikle en iyi fiziksel şartlara sahip Hintlilerden kurulması, İngilizler için prestij meselesi olduğu kadar Hindistan'daki ticari faaliyetlerinin korunması için ne denli özen gösterildiğinin de bir deliliydi. Şirket çok rahatlıkla düzensiz bir askeri birlik ile de kazanımlarını koruyabilirdi. Lakin piyade unsurlarından, topçu birliğine, kendi özel üniformaları içinde, bir disiplin dâhilinde hem de her bir askerine ücret ödeyerek bir ordu kurulması, İngilizlerin Hindistan'da kalıcı olmak istediklerinin bir göstergesiydi.

Düzenli Bengal ordusunun kurulması şirket üst yöneticilerinden Clive'in 1757 yılında Bengal prensini İngiliz subayları ve düzensiz paralı Hintli askerlerden oluşan ordusuyla Plasey'de yenerek bölgeye yerleşmesinden hemen sonra başladı. Bengal'in Burhanpur ve Dinapore bölgelerinin yerlilerinden bazıları İngiliz ordusunda görevlendirilmek üzere seçilmeye başlansa da İngilizlerin istediği fiziksel özelliklere sahip çok fazla insan olmamasından dolayı yeterli sayıda asker toplanamadı. Hint halkı dönem itibari ile beslenme alışkanlıkları Avrupalılardan daha iyi olsa da genel manada fiziksel olarak daha kısa insanlardan oluşmaktaydı. Clive'in Bengal prensine karşı verdiği savaşta kullandığı askerler de aslında Madras düzensiz ordusu çatısı altında topladığı 2 bin kişilik birlikti. Bu askerlere İngilizler tarafından askeri üniformalar giydirilmiş ve çakmalı tüfek adı verilen silahlar ile donatılmıştı. Başlarındaki subaylar ise İngilizlerdi (Kolff, 1990, s. 177). Clive'in şirketin önceliği için Bengal'de kurulu düzene ve prene karşı silahlı mücadele vermesi, Doğu Hindistan Şirketinin özel bir ticari kurum olmaktan çok daha fazla yetki, güç ve azimle çalıştığını, Hindistan coğrafyasında hâkimiyet sağlama amacı güttüğünü göstermekteydi. İngilizler Bengal ordusunu kurmak için kararlıydı. Madras düzensiz ordusunun Bengal gibi uzak bir coğrafyada devamlı olarak yerleşmesine imkân yoktu. İngilizler ordu için

seçecekleri askerler için aradıkları fiziksel özelliklerin Oudh eyaletinde yaşayan Hintlilerde olduklarını keşfettiler. Oudh eyaleti kendi kralına sahip, Bengal'e komşu, halkı tarımla uğraşarak geçinen bir bölgeydi. Şirket ordusunda görevli General Patrick Grant de, Bengal ordusunun piyade birliğinin çoğunlukla Oudh bölgesinden, bir kısmının ise Pencâb ve Bihar eyaletlerinden seçilerek oluşturulduğunu ifade etmişti (Parliamentary Papers, 1859, s. 481). Hindu kast sistemine göre çiftçiler üst sınıf mensubu kişiler olarak adlandırılıyordu. Kast sisteminin en altında hizmetliler, işçiler ve köleler vardı. Onların bir üst sınıfı ise çiftçiler ve esnaflardı. Bir üstü prensler ve askerler iken en tepede rahipler ve bilginler bulunmaktaydı. Kast sistemine göre Hindular başka bir sınıftan insanla evlenemiyorlar, yemek alamıyorlar ve aynı ortamda bulunamıyorlardı. Kast sistemi dışında kalan ve hor görülen bir sınıf daha mevcuttu. Bu sınıf da Hindu olmayan Hıristiyan ve Müslüman gibi topluluklardı. Bunlar hor görülüyor ve temiz olmadıkları düşüncesi ile temastan kaçınılması gerektiği belirtiliyordu (Heathcote, 1974, s. 81). Fakat, Hindular bu sebeple Müslüman yerel halktan uzak durmaya çabalarlarken, Hristiyan İngilizler ile iyi ilişkiler kurmaya çaba gösteriyordu. Özellikle Oudh bölgesinden İngiliz Bengal ordusuna seçilen askerlerden Hindu olanlar, bu inanç sisteminin gerektirdiği kast sistemine sahipti. Kendi toprağına sahip çiftçiler ise bu kast sisteminde saygı gören üst sınıfa mensup kişiler olarak görülmekteydi. Bu Hintliler statülerinin yüksekliği ve iyi kazançları sayesinde diğer düşük kast sistemine mensup Hintlilerden fiziksel olarak daha iyi durumdaydı. Clive, 1765 yılında orduya seçilen askerlerin birbirlerini dengelemesi için Müslüman ve Hindulardan eşit olarak seçilmesini istemişti. Lakin askerlerin seçildiği bölgelerde yeterince Müslüman olmadığı için bu denge sağlanamadı. İlerleyen yıllarda ise İngilizlerin askerleri daha iyi tanımaya başlaması ile birlikte daha çok bu üst kast sisteminden Hindular olması tercih sebebi olmaya başladı. Zira İngilizler Hindu askerlerin Müslümanlara göre çok daha kullanışlı olduğunu görmüştü. 1789 yılında Bengal ordusunun beşte dördü bu kullanışlı Hindu askerlerden oluşmuştu (Barat, 1962, s.121).

Hintliler tenleri kendilerine göre daha beyaz olan, zengin, kıyafetleri farklı ve çeşitli, iyi silahlara sahip İngilizlere saygı gösteriyorlardı. İngilizler de ülkede hâkimiyetlerini gün geçtikçe pekiştiren asil bir millet olarak kendileri ile övünüyorlardı. Kuracakları orduya seçecekleri Hintlilerin en iyi askerler olmasının verdiği istek ve seçicilikle ordularının reklamını yapıyorlardı. İngilizlerin seçiciliklerinin bir başarısı olarak özellikle Oudh bölgesindeki Hintli çiftçiler, çocuklarının askere seçilmesini bir gurur ve onur olarak görmeye başladı. 1813-1823 yıllarında Bengal Valisi olan Hastings, orduya seçilen Hindu

inancına mensup askerlerin üst kast sınıfına mensup kişiler olduklarını ve bunlar için İngiliz ordusuna katılabilmenin toplum içinde saygı görmenin en iyi yolu olduğunu belirtmişti. Bu insanlarca orduya seçilebilmek saygıdeğer bir kişi olma yanında saygı değer bir aileye de sahip olunduğunun da deliliydi (Marchioness of Bute, 1858, s. 324). İlk yıllarda Bengal ordusuna seçilen askerler direkt olarak Oudh bölgesine giden İngiliz subaylar tarafından seçilen askerlerden oluşturulmuştu. Yıllar içinde asker sayısının ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak artmaya başlaması ile farklı bir metot denendi. Artık Bengal ordusu içinde yeterince güven duyulan Hintli asker vardı ve eleman tedarikinde bu askerlere görev verilmeye başlandı. Buna göre askerler izin için evlerine gidip aile ve yakınlarını ziyaret ediyor, asker olmaya elverişli fiziki şartlara sahip özellikle aile bireyleri ve akrabaları ile tanıdıklarını da beraberlerinde birliklerine getiriyorlardı. İngiliz subaylar, eğer getirilen Hintlilerin gerekli şartları taşıdığına ikna olurlarsa bu kişiler asker olarak seçilmiş oluyordular. Bengal ordusunun kuruluş aşamasında daha fazla üst kast sistemine mensup Hinduların askere seçilmesi, ilerleyen yıllarda aynı gelenek, görenek ve inanç sisteminden gelen, akrabalık ve arkadaşlık duygularının, doğal olarak da kayırmacılığın olduğu bir asker alım sistemine dönüştü (David, 2001, s. 26). Kendi memleketlerinde adeta bir askerlik şubesi işlevi gören Hintliler, doğal olarak halktan saygı gördükleri gibi askerde geçirdikleri yalnızlıklarını bu en yakın akrabalarını da birliğe getirerek gidermiş oluyordular. Lakin bu sistem ilk başlarda İngilizlerin işini kolaylaştıran bir işleve sahip olsa da zamanla birlik içinde düzenin bozulmasına kapı aralayacak birçok tehlikeyi barındırmaktaydı. Birlik içinde daha önce bireyler olarak öne çıkan şahıslar zamanla arkalarına akraba gücünü, köylüsü ve memleketlisinin gücünü de alarak alternatif güç toplulukları oluşturmaktaydı. Askeri birliklerde ast üst ilişkisi dışında gelişen her türlü güç merkezleri ise orduda disiplinin ortadan kalkmasına sebep olacak tehlikeleri beraberinde getiriyordu. 1857 yılında yaşanan isyanda bu güç dengesinin bozulmasının da etkileri vardı.

3. ORDU İÇİNDEKİ SAYISAL DENGELER

11 binden fazla İngiliz asker ve sivil ile 10 milyondan fazla Hintlinin hayatını kaybetmesine sebep olacak 1857 isyanının başlamasında, Bengal ordusundaki sayısal dengelerin bozulmasının da önemli bir rolü vardı (Günarlan, 2019, s. 23). Bengal ordusu içindeki üst kast sınıfına mensup Hindu askerlerin sayısının gittikçe artmaya başlaması, bazı öngörülü İngilizler tarafından önü alınması gereken bir tehlike olarak görülmeye başlanmıştı. İngilizlerin ordu içinde farklı dini inançlara mensup asker sayısında denge oluşturma politikasına rağmen 1842 yılına gelindiğinde Bengal ordusunun yüzde 65'ten fazlası aynı kasttan Hindulardan oluşurken ancak yüzde 15'i Müslüman

askerlerden oluşmaktaydı. Diğer kast gruplarından olan askerlerin oranı ise yaklaşık yüzde 14'tü (Barat, 1962, s.123). 1789 yılından 1842'ye kadar geçen sürede İngilizler Hindistan'da hâkimiyetlerini daha da genişletmişti. Artık onlar için Müslüman veya farklı kast sisteminden askerleri orduda denge politikası olarak bulma ve tutma şansı olsa da bunu değerlendirememişler ve sayısal üstünlüğü ileride kendileri için problem olacak Hindu üst kast sınıfına mensup askerlere kaptırmışlardı. Bunda da en önemli rol, İngilizlerin yanlış asker alım politikasıydı.

1844 yılında eski bir subay olan Henry Lawrence, Bengal ordusunun asker alım politikasını eleştirmişti. Lawrence, askerlerin çoğunluğunun Oude bölgesinden olduğunu, aralarında akrabalık ve kabilecilik olması sebebi ile de bunun tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini ön görmüştü (Lawrence, 1859, ss. 29-30). İngiliz yetkiler bu söylemleri ilk yıllarda dikkate almasalar da 1846-1847 ve 1848-1849 yıllarında yapılan iki Sih savaşından sonra ordu içindeki dengelerin önemli olduğuna karar vermeye başladılar (David, 2001, ss. 27-28). İkinci Sih savaşı ile ele geçirilen Pencâb eyaletinde hangi ordu birliklerinin kalıcı olarak kullanılacağı tartışmaları yaşanmıştı. Bengal ordusu askerlerinin görev sorumluluk ve yetkilerinde olmamasına rağmen İngilizlerin karar vereceği bir konu üzerinde fikir belirtmeleri İngilizler tarafından tehlike işareti olarak algılanmıştı. İngilizler için emri altındaki askerler sadece amaçlarına ulaşmak için kullandıkları bir maşaydı. Maşayı tutan el, İngiliz subay ve otoritesi olarak kalmaya devam etmeliydi. Ordu içindeki sayısal dengenin ve gruplaşmaların ne denli tehlikeli boyutlara ulaştığını birinci elden İngiliz başkomutanı Charles Napier teyit edecekti. Napier'e ulaştırılan bir raporda Bengal ordusunun üçte birinin isyancı olabilecek kapasiteye sahip olduğu bildiriliyordu. Napier nihayet tehlikenin farkına varmıştı ve önlem almak için gerekli planlamaları yapmaya başladı. Buna göre Bengal ordusu içindeki Hindu ve Müslüman askerlere ek olarak Nepal orijinli, Hintlilerden hoşlanmayan 40 bin Gurkhalı, Gürkanlı olarak da adlandırılır, askerinin ve 30 bin Avrupalı askerinin daha orduda görevlendirilmesine karar verildi (Napier, 1853, ss. 30, 38). İngiliz yetkililerin planlamaları dâhilinde 1851 yılına gelindiğinde Bengal ordusu içindeki üst sınıfa mensup Hinduların sayısında yeterli olmasa da düşüş yaşandı (David, 2001, s. 34). İngilizler asker sayısını dengelemek için ilk aşamada farklı etnik grupların sayısını artırmaya gayret etse de ordu içinde bariz bir şekilde Hindu üst sınıfına mensup asker sayısı daha fazlaydı. Bu askerler kısa dönemli olarak işe alınmıyorlardı. Emekli oluncaya kadar askerde kalmaya devam ediyorlardı. Eğer asker, emre itaatsizlik gibi ağır disiplin cezaları işlerse mahkeme kararı ile ordudan atılıyordu ki bu da çok yaşanan hadiselerden değildi. Bu durumda Hindu üst kast sistemine mensup

askerlerin emekli olarak ordudan ayrılmaları dışında başka bir yöntem bulunmuyordu. Bununla birlikte bu askerler kendilerine daha önce yapılan pozitif ayrımcılığın yerine şimdi negatif ayrımcılığa tabi tutulduklarını gördükleri için daha da huzursuzlardı. İngilizler ordu içinde yaşanan düzensizliğin farkında olarak zamana yayılan bir politika izliyorlar ama neticede geç işlese de karşı tedbir alıyorlardı. Ordu içinde bir kişi veya grubun huzursuz olmaya başlaması ise istenecek en son durumdu.

İngilizlerin ordu içinde istihdam ettikleri aslen köylü olan askerlerin orduya girmeleri ile birlikte artık sivil halk ile beraber olma imkânları kalmıyordu. Askerler yılda bir defa izin kullanabiliyordu ve aileleri ile tek iletişim yolları mektuplaşmaktı. Askerler geri kalan bütün vakitlerini beraber, çoğunlukla yerleşim yerleri dışındaki ordugâh içinde geçirmekteydi. Kalk borusu ile başlayan günlerini, son görevlerini bitirdikten sonra yatış ile sonlandırıyorlardı. Tüm vakitlerini beraber geçiren askerler artık birbirleriyle kardeş olacak kadar yakınlaşıyorlardı (Roy, 1994, ss. 49-50). Bu durumda bireysel veya grupsal tüm huzursuzluklar ordu içinde bu dayanışma havasından destek görüyordu. 1857 yılında yaşanan isyana götüren sebepler arasında askerler arasındaki bu kardeşlik ve dayanışma duygusu önemli sebeplerden birisiydi. Elphinstone'a göre Bengal piyade ordusunun, daha çok aynı statüye sahip, aynı eyaletten Hindu askerlerden oluşturulması çok büyük bir hataydı ve bir felaket ile sonuçlanmıştı (Parliamentary Papers, 1859, ss. 501, 503).

İngilizler, askerler arasında oluşan bu bağın farkında olarak radikal bir tedbiri 1855 yılında yani isyandan iki yıl önce aldı. Buna göre yeni kanunla artık ordu içinde, çok fazla oranda üst sınıf Hindu askerinin bulunmasına engel olmaya resmi olarak başlama kararı alındı (Bengal Army Regulations, 1855, ss. 215-216). Bu karar üst kasta mensup Hindu askerler için resmi olarak kendileri ile mücadele edilmesi manasını taşıyordu. Yıllarını İngilizlerin emri altında geçiren bu askerler için yaşadıkları, istenmeyen insanlar olarak görülmekten başka bir şey değildi. İngilizler Hindistan'ı, özellikle Bengal ordusunu kullanarak işgal etmişlerdi. Kendi ülkelerinin işgalini gerçekleştiren askerler artık vazifelerini tamamlamış görüyor ve bir Hint sınıfı, İngiliz ordusu içinden dışlanıyordu. Bu karar Hindu askerler tarafından hoş karşılanacak bir durum olmasa da yapabilecekleri çok şey de yoktu. Ordu içinde emeklilikleri gelene kadar kalma haklarına sahiptiler. Lakin ordunun sayısal olarak çoğunluğunu oluşturdukları içinde hala etkili konumdaydılar. Neticede bu askerlerin huzursuzluğu artık gözle görülebilir seviyeye gelmişti ve Henry Lawrence 1856 yılında ordu ile ilgili bir öngöründe bulundu. Lawrence'a göre Oudh bölgesi mensubu hiçbir asker, artık Bengal ordusunun gerek piyade gerek atlı birliklerinde kesinlikle

görevlendirilmemeliydi (Lawrence, 1859, s. 412). 1855 yasası Bengal ordusunda hala bu bölgeden asker alınabileceğini ama sayısal dengelerin göz önünde bulundurulması gerektiğini karara bağlamıştı. Lawrence ise radikal bir görüş ile ilerde yaşanabilecekleri sezmiş ve kesinlikle bu bölgeden yeni hiçbir askerin alınmamasını öngörmüştü. Lawrence bu konuda haklıydı zira 1857 yılı isyanı artık çok yakındı.

Bengal ordusundaki piyadeler arasında üst kast mensubu Hindular çoğunlukta olduğu gibi atlı birliklere bağlı askerler arasında da alt kast mensubu Hindular çoğunlukta idi. Beşinci Bengal hafif atlı birliğinin komutanı Yarbey Harington düzenli birliğin, dörtte birinin Müslüman, dörtte birinin düşük sınıf Hindular, geri kalanının ise üst sınıf Hindulardan oluştuğunu belirtmişti. Bu birlik 1857 isyanında başlarındaki İngiliz subayları öldüreceklerdi (Parliamentary Papers, 1859, s. 48). Ordu içindeki sayısal dengenin ne kadar önemli olduğunu İngilizler isyanla birlikte öğrendiklerinde artık geç kalmış olacaktı. Bengal ordusundaki düzensiz atlı birliği ise çoğunluğu Kuzey Hindistan bölgesinde yaşayan Müslüman askerlerden oluşturulmuştu. İlk düzensiz atlı birlik 1760 yılında Binbaşı Calliaund tarafından Babürlere de hizmet etmiş olan atlı askerlerden oluşturulmuştu. Düzenli atlı birliklerden farklı olarak atlar, silahlar ve diğer ekipmanlar bu askerlerin kendisine aitti. 1796 yılında bu düzensiz birlikten geri kalan atlılar düzenli atlı birliğine dönüştürülmüştü (David, 2001, s. 40). İlk yıllarda atlı birliklere katılacak askerlerin orduya alınmasında aşiret reisleri gibi önemli yerel liderlerden yardım alınıyordu. İngilizlere yardım etmek için savaş alanına getirilen atlı askerler, savaş sonrasında da maaş karşılığı İngilizlerle beraber hareket etmeye devam ediyorlardı. Daha sonraki dönemlerde ise atlı birliğe alınacak askerlerin alımı seçimle yapılmaya başlanmıştı. İngilizlerin kurduğu topçu birliğinde de Hindulardan farklı olarak Müslüman askerlerin sayısı daha fazlaydı. Bunun sebebi de şirketin ilk yıllarda bu birliği Babürlü dönemi yönetimlerinden kalma Müslüman askerlerinden oluşturmasıydı (Parliamentary Papers, 1859, ss. 490, 423).

Görüldüğü üzere asker alımı politikasında hangi dini inanca öncelik verildiyse ilerleyen yıllarda da bu sayısal denge ona göre şekillenmişti. Bengal ordusunu isyana götüren sebeplerden sadece birisi, ordu içindeki üst kast sistemine mensup Hinduların dışlandıklarını hissetmeleriydi. Zira bu etken isyanı başlatan sebepten daha çok isyanın daha geniş alana yayılmasında etkili olacaktı. Aynı kasta mensup askerler isyanın lokomotifini olacak ve bir birlikte isyana başlayan kardeşi veya akrabasını gören Hindu askerler kendi birliklerinde de isyana katılacaktı. Bu domino etkisi, hem isyanın başlaması hem de geniş kitlelere yayılmasında ana görevi üstlenmiş olacaktı.

4. ASKERLERİ RAHATSIZ EDEN UYGULAMALAR

Bengal ordusu askerlerinin bu maaşlı görevi yerine getirirken zorlandıkları bazı durumlar mevcuttu. Her ne kadar askerlik her türlü şart altında istenilen vazifenin yerine getirilmesi olsa da bazı durumlarda iki farklı coğrafi alandan gelen, dinleri ve kültürleri farklı insanların karşı karşıya gelmelerine sebep olacak faktörler de mevcuttu. Bunlardan bir tanesi isyana sebep olan ana olaylardan olmasa da Hintli askerler nezdinde önemli olan üniforma konusuydu. 1857 yılı isyanından önce pekçok kez askerler tarafından kıyafetleri ve teçhizatları konusunda reform yapılması isteği olmasına rağmen bu istek İngilizler tarafından dikkate alınmamıştı. Askerlerin üniformaları alışageldikleri Hint geleneklerine göre değil emrine girdikleri ve maaşlarını veren İngiliz gelenek ve göreneklerine göre idi (Delhi Gazette, 24 Nisan 1852). İngilizler Bengal ordusu piyadelerine Hint geleneklerine göre geniş ve rahat elbiseler giydirmek yerine çok dar olan bir üniforma giydirmekteydi. Üniforma olarak verilen kırmızı ceketin ön tarafı iliklenmesi de koltuk altlarından öyle sıkıydı ki askerlerin rahat hareket etmesine izin vermiyordu. Başlarındaki şapkalarının ağırlığı ise bir kilodan fazlaydı. Askerlere verilen tüfekler de 4,6 kg civarında ağırlığı olan taşınması zor silahlardı. Bu silahlar sığır eti yiyerek beslenen İngilizler için ağır olmasa da zayıf Hintli askerlerin omuzları için oldukça ağırdı (Allen, 1988, s. 148). Sind bölgesinden getirilen askerlerin oluşturduğu düzensiz atlı birliğinin Komutanı John Jacob, 1854 yılındaki bir yazısında bu askerlerin çok dar bir ceket giydiğini, dar pantolonları nedeni ile zor yürüdüklerini, kesinlikle tam olarak eğilemediklerini, sırtlarında hiçbir işe yaramayan çantalarının kıyafete tutuşturulduğunu, nefes almada bile zorluk çektiklerini belirterek başlarındaki ağır şapkanın düşmemesi için hokkabaz gibi yetenekli olmak gerektiğini, bu şapkanın bir saatlik kullanımda dahi altında iz yaptığını ifade etmişti (Pelly, 1858, s. 129). 1857'den önce gerek askerler gerekse yetkililer kıyafet ve teçhizat için reform yapılmasını gerekli bulsa da sadece ağır olan tüfekler değiştirilmek istenmişti ki yeni tüfeklerin ağırlığı da yine 4 kg olmuştu (Tylden, 1967, s. 244). 1857 isyanında askerler bu kıyafetlerini çıkararak yerel Hint kıyafetlerine uygun daha bol elbiseler giymişlerdi. Asker olduklarının anlaşılmasını isteyenler ise kırmızı ceketlerini bu bol kıyafetleri üzerine giymişti (Mollo, 1981, s. 90).

Bengal ordusu askerleri için bir diğer zorluk ise askerlik gereği kendilerinden yapılması istenen görevlerdi. Bu askerler devamlı olarak cephede düşmanla çarpışmıyordu. Savaş olmayan bir barış dönemi süresince monoton bir şekilde görevler yerine getiriliyordu. Her gün öğle teknilinden önce silah ve teçhizatların temizliği, akşam teknilinde görevlerin, yapılan ve yapılacak işlerin bildirimini, tugayın haftada bir yaptığı tatbikatları, alayın haftada 3-4

defa yaptığı eğitimler, tüm hayatını askerde geçiren Hintli askerler için artık tekdüze bir hayat anlamına geliyordu. İngilizler gerek bu tekdüzeliği aşmak için gerekse ordu dışındaki diğer işlerini gördürmek için askerleri vergi toplayan memurları koruma ve mahkûmların transferlerinden muhafız olarak kullanmaya başladı. 1849 yılına gelindiğinde Bengal ordusundaki 30 bin kişilik askeri birlik bu iş için devamlı surette kullanılmaya başlandı. Polis gücünün yetersizliği sebebi ile askerlerin polis gücü gibi kullanılması ise başka problemleri ortaya çıkarıyordu. Muhafız olarak kullanılan askerler, askerliğin gerektirdiği eğitimlerden tamamıyla soyutlanmakla kalmıyor, askerliğin gerektirdiği disiplinden de kopuyorlardı (Barat, 1962, ss. 154-55). Bengal ordusu askerleri coğrafi olarak Madras ve Bombay ordularından farklı olarak çok geniş bir alanda kullanılıyorlardı. Askerler devamlı surette muhafız olarak görevlendirilmelerinden artık nefret etmeye başlamıştı. Bu tür görevlendirmeler askerlerin resmi üniformalarını giymeleri demekti ki bu da onları tropikal, sıcak Hint ikliminde günlerce bu kıyafeti istemeden giymelerine sebep oluyordu (Napier, 1853, ss. 228-31).

Hint askerleri bu zorlu hayata, karşılığında aldıkları maaştan dolayı katlanıyorlardı. Askerler orduya katıldıktan itibaren düzenli olarak maaşlarını alıyorlar, emeklilik ve diğer finansal faydaları kazanmış oluyorlardı. Bengal ordusunda görevli bir asker, rütbesi, görev süresi gibi sebepler ile farklı olsa da genel manada aylık 10 Rupî maaş alıyordu (Establishment, 1849, s. 147). Aynı yıllarda Hindistan'daki diğer meslek kollarının aldıkları ücretler ise şu şeklideydi: Avrupalı subayların hizmetini gören hizmetliler ayda 4 ila 20 Rupî kazanırken, vasıfsız işçiler ayına göre 2 ila 4 Rupî kazanıyordu. Marangozlar 5-10 Rupî, demirciler 5-20 Rupî kazanıyordu. 1796'dan 1852'ye ülkede yaşam harcamaları iki kata yakın zamlanırken askerler dışında kalan çalışanların maaşları da aynı ölçü içinde artmıştı. Askerlerin maaşları her şeyin fiyatının iki katına çıktığı bu zaman diliminde hiçbir zam görmemişti (Barat, 1962, s. 313). Bengal ordusu askerleri önceleri Bombay ve Madras'daki askerlere göre de daha az maaş alıyorlardı. Bu maaş farklılığı Madras ve Bombay'da gıda fiyatlarının yüksekliğine bağlansa da 1835 yılına gelindiğinde Hindistan genelinde gıda fiyatları her üç bölgede de aynıydı. Bu da Bengal ordusu askerlerinin aynı işi düşük ücretle yaptığı manasına geliyordu. İngilizler bu adaletsizliği 1837 yılında yaptıkları düzenlemeler ile çözdü (Barat, 1962, s.133). Yeni düzenleme ile ordu içinde maaş alan askerlerin emeklilik dönemi için yapılan kesintileri de belirlenmişti. Yeni düzenlemede temel esas askerde geçirilen süre arttıkça maaşların da artması üzerine kurulmuştu. Lakin rütbe yeterince hesaba katılmamıştı. General Alexander yeni düzenleme ile rütbesi daha yüksek olan askerin maaşının, daha düşük rütbede fakat uzun

yıllar askerlik yapmış asker karşısında daha az olabildiğini belirtmişti (Parliamentary Papers, 1859, s. 79). Böylece Bengal ordusu içindeki Hintli rütbeliler ile Hintli rütbesiz askerler arasında maaş farkı dolayısı ile sıkıntılar baş göstermişti. Maaşın yanı sıra bazı diğer harcama kalemleri de huzursuzluk sebebiydi. 1840 yılında askerlerden ayda bir defa olmak üzere mektup yollama ücreti alınmazken 1850 yılına gelindiğinde bu uygulama kaldırılmıştı (Lawrence to Canning, 1918, s. 110). 1845 yılında askerlere kaldıkları barakaların tamiri için verilen kişi başı ödenekler de kaldırılmıştı (General Order, 1845).

Askerler bazı harcama kalemlerinden dolayı maddi kayıplar yaşadıklarını ifade etmeye de başlamışlardı. Bunlar arasında üniformalar ve teçhizat için yapılan harcamalar vardı. 1828 yılında askerlere her iki yılda bir ücretsiz olarak birer ceket ve pantolon verilmekteydi. Bunun yanı sıra askerlere üç beyaz keten pantolon, üç renkli pantolon, üniforma için bir set tespih halka, bir çift ayakkabı, bir kuşak, bir üniforma şalı, bir sırt çantası ve bir palto için yılda beş Rupî verilmekteydi. Bu ücret ise bu kadar kıyafet için yeterli olmuyor ve kendi maaşlarından satın almak zorunda kalıyorlardı. Ayrıca; yemek, çamaşırların yıkanması, berber ve görev yerlerine giderken çantalarının taşınmasından dolayı alınan ücretlerde vardı (General Order, 1845). Ayrıca Bengal askerleri aldıkları maaşlarının üçte birini ailelerine yollarken Bombay ve Madras ordusu askerlerinin aileleri görev yapılan aynı şehirde oldukları için daha kazançlıydılar. Bu şartlar altında Bengal ordusu askerleri en ucuz yemeği yiyerek geçinmeye çalışıyorlardı (Barat, 1962, s. 177).

Bengal ordusuna katılan Hindu çiftçilerin beslenme alışkanlıklarında inançları gereği et yemek yoktu ve vejetaryendiler. Etin yanı sıra balık, bazı baharatlar ve alkol de yasaktı. Patates, soğan, patlıcan, turp gibi yumru sebzeler de yasaklılar listesindeydi. İnançları gereği bu kast sınıfına dâhil olan çiftçiler kendi yemeklerini yapmalı, yalnız yemeli ve yemek yedikleri mekâna yeni sığır dışkısı serpmeleri gerekiyordu. Bu sınıfa mensup olanların inançları gereği deniz yolculuğu yapma ve başka ülkelere gitmelerine de çeşitli kısıtlamalar getirilmişti. Ayrıca bazı iş türleri kast sisteminde sadece alt sınıf Hindularının yapacağı işler olduğundan bu üst sınıf Hindu askerler emredilen her işi yapmıyorlardı. İngilizler bu askerlerin beslenmelerini yerine getirmeleri için birliklerde kalıcı satış yerleri oluştururken kamplarda ise geçici pazarlar açılmasına imkân veriyorlardı. Eğer Hindu askerler dini inançlarını yerine getirmede bir sıkıntı ile karşı karşıya kalırlar ise bunu protesto ediyorlar ve dini haklarını almak için çaba veriyorlardı. Dinî inançlarından dolayı da olsa İngilizlere karşı gelebilmeleri onlarda kendine güven duygusunu artırıyor (David, 2001, ss. 154-155).

Bengal ordusu askerleri yukarıda da izah edildiği üzere ailelerinden ayrı olarak farklı şehirlerde yaşıyorlardı. Bu

durum Bengal ordusu askerlerinin İngilizler tarafından dış görevlerde daha rahat kullanılmalarına imkân veriyordu. Bir askerın kalıcı düzeninin bozulması onun daha fazla para harcayıp ailesine daha az göndermesine yol açabiliyordu. Bunun bir örneği Sind bölgesinin 1843 yılında Bombay ordusu tarafından ele geçirilmesiyle başladı. İngilizler eyalette Bombay ordusunun kalıcı olmasındansa Bengal ordusunun görev yapmasına karar verince 4 Bengal ordusu alayı bu eyalette konuşlandırıldı. Sind eyaleti yaşam standartlarının düşük olmasının yanı sıra, salgınların görüldüğü, temel ihtiyaçların çok pahalıya satın alındığı bir eyalet olmasından ötürü görevlendirilen Bengal askerleri açısından maddi kayıp yaşayacakları bir görev yeri olarak görülmüştü. İngilizler bu tür durumlar için askerlere ek bir ödeme yoluna da gitmiyorlardı (Lawrence, 1859, s. 406). Neticede Sind’de görevlendirilen askerler bu adaletsizlik karşısında isyan etmişlerdi. İsyanı bastıran İngilizler 38 askere ölüm cezalarından 5 yıl hapse kadar değişik cezalar vermişti. Geri kalan askerlerin de ordu ile ilişkisine son verildi (Barat, 1962, ss. 253-256). Bengal ordusu askerlerinin ücretler konusundaki hassasiyetinin çok fazla olduğu Sind eyaletindeki başkaldırılarında görülmüş oldu. Askerler için öncelikleri kazandıkları paraydı. Kendi harcamalarının artması ile birlikte ailelerine daha az yollamak zorunda kalmışlardı ve buda isyana sebep olmuştu. İlerleyen yıllarda dış görevler Bengal ordusu askerleri için problem olmaya devam etti. Bu problemlerin birçoğu askerlerce dini inanışlarına dayandırıldı zira üst kast sistemine ait Hinduların yaşadıkları yerler dışına çıkmasının inançları gereği mahsurları vardı. Madras ve Bombay ordusunda görevli üst kasta mensup Hindu askerleri bölge dışında, gemiyle veya kara ile hangi görev verilirse verilsin bu emri yerine getirirken Bengal ordusundaki üst sınıf Hindu askerler çoğunluğa sahip olmanın verdiği güçle bu emri yerine getirmiyordu (Parliamentary Papers, 1852-1853, s. 8).

Bengal ordusunun yaşadığı bir diğer sıkıntı da askerlere verilen rütbelere kaynaklanmaktaydı. Askeriye içinde rütbe artışı kişinin yaşı ile doğru orantılı olarak gerçekleşebildiği gibi komutanların keyfi uygulamaları sonucu da gerçekleşebiliyordu. Bir komutan sadece yaşlıların kıdem aldığı bir sistemi benimserken bir başka komutan sadece gençlere kıdem verdiği bir sistemi benimseyebiliyordu. Bu da ordu içinde disiplinin ortadan kalkmasına, ordudan soğumalara sebep oluyordu (Lawrence, 1859, ss. 388-389). Ayrıca ordu içinde hangi inanç mensubu askere rütbe verileceği de sıkıntı oluşturmaktaydı. Bombay ordusunda askere alınan düşük sınıfa mensup Hindular yeteneklerine göre ordu içinde rütbe alırlarken Bengal ordusundaki üst sınıf Hindulardan çekinildiği için bu düşük sınıf Hindular orduya bile giremiyordu. Yine Bombay ordusunda farklı sınıfa mensup

askerler aynı ortamda beraberce yatıp uyabilirken Bengal ordusu içinde askerler ancak kast sınıfına göre oda arkadaşı olabiliyordu (Pelly, 1858, ss. 118-119). Aynı şekilde Bengal ordusunda rütbe alarak yükselmiş bir alt kast sınıfa mensup Hindu aynı birlikte görev yapan üst kast sınıfı rütbesiz Hindu asker tarafında dinlenemeyebiliyordu (Parliamentary Papers, 1859, ss.116-117). Doğal olarak alt kast sistemine mensup olan bir Hindu’nun yaşının ilerlemiş olmasına rağmen rütbe alması problem oluyor ve bu tekel sadece üst kasta mensup Hindu askerlerce kullanılmak isteniyordu. Gerek yaşı gerekse rütbesi itibarıyla Bengal ordusu içinde önemli yerlere gelmiş Hintli subaylar 1857 isyanında önemli rol almış ve kendilerinden daha genç olan Hintli subay ve askerleri isyana teşvik edebilmişti (David, 2001, s. 95). Bu yaşlı subayların ise niçin isyana destek verdiğini anlamak için İngiliz subayların aldıkları maaşlara bakmak yeterliydi. Yeni göreve başlayan genç İngilizler aylık yaklaşık 200 Rupi kazanırken, en üst rütbedeki emekliliği gelmiş yaşlı Hintli bir subay sadece 67 Rupi kazanıyordu (Barat, 1962, s.181).

İngiliz Doğu Hindistan şirketinin ülkedeki ilk yıllarında istihdam ettiği İngiliz subaylar askerlik geçmişı olmayan, İngiltere’deki subaylar gibi aristokrat ailelere mensup olmayan kimselerdi. 1753 yılında işe alınan ilk subaylar arasında İngiltere’de şirkette çalışan da vardı, berber olan da. 1760’lara gelindiğinde şirketin kurduğu ordu gittikçe büyümüş, Avrupa’daki yedi yıl savaşlarının bitmesiyle işsiz kalan İngiliz subaylar şirket için çalışmaya başlamışlardı (Heathcote, s. 122). Şirketin ordu için işe aldığı İngiliz subay sayısı Hindistan’da yerleşik bir hayata geçen İngilizlerin çocukları büyüyüp yetişkin olmaya başladığında arttı. 1800 yılında yüzde 2,7 oranında olan Hindistan doğumlu subay sayısı 1854 yılında yüzde 36,8 olmuştu. Bu İngilizlerin aileleri Hindistan’da ticaretten işçiliğe çeşitli alanlarda çalışıyorlardı. Aralarında çok az aristokrat ailelerin çocukları da vardı. Ordu içindeki subayların önemli bir kısmı da anne babası olmayan veya gayri meşru ilişki sonucu doğmuş kişilerdi. 1810-1854 yılları arasında orduya katılan her dört subaydan birisi bu kategoriden gelen İngilizlerdi. İngilizlerin şirketin ordusunda subay olarak işe başlamalarının sebebi, iyi ücret almalarının yanı sıra sosyal statülerinin yükselmesiydi. 1849 yılında bir İngiliz Yarbayın maaşı aylık 1227 Rupi idi. Bir Teğmen ise 225 Rupi kazanıyordu. Orduda görevli en düşük rütbeli İngiliz’in maaşı ise 202 Rupi idi (Bourne, 1977, ss. 192-200). Bengal ordusunda görev yapan İngiliz subayların önemli bir kısmı ordu içinde askerler ile beraber değildi. Birlik dışı görevlendirmeler ile geniş bir coğrafyada koruma görevinden hükümet görevine birçok sivil görevlinin yanında ordu adına bulunuyorlardı. Bu görevlere katılan subaylar daha tecrübelilerden teşekkül ederken Hintli askerlerin başında bırakılan İngiliz subaylar ise daha az yeteneklere sahip subaylar oluyordu. 1830 yılında Bengal ordusunda görev yapan 1400 İngiliz subaydan

547'si birlik dışında görevliyken 185'i ise çeşitli sebepler ile izinliydi (Barat, 1962, s. 308). İngilizler açığa çıkan subay ihtiyacını İngilizlerden bulamayınca çare olarak Hint subayların sayısını artırma yoluna gidiyorlardı. 1857 isyan yılında Hintli subay sayısı 1237'ye çıkmıştı (Parliamentary Papers, 1859, s. 371).

Bir diğer problem ise İngilizlerin şirket ordusunda subay olarak görev almaları onların bir başka devlet görevine geçebilmeleri için kullandıkları bir basamak olmasıydı. Bengal ordusunda görevli 443 subay yıllar içinde buradaki görevlerinden başka devlet görevlerine geçmişlerdi. Subaylar zor bir görev olan askerlikte çalışmaktansa daha kolay ve daha fazla kazanç sağlayan işlere geçmeyi tercih ediyorlardı. Üst rütbeli subayların devamlı olarak birliklerinden ayrılarak daha iyi işlere geçiş yapmaları birliklerin düzensiz ordu olarak kalmalarına sebep oluyordu. Hintli askerler tarafından oluşturulan birliklerde İngiliz subayların kalıcı olmadığı düşünülmediğinden disiplin zayıflıyordu (Napier, 1853, ss. 195, 247). 1852 yılında Bengal 16. Piyade Birliği Komutanı olan Montagu Hall, birlikteki işleyişin göz boyamadan ibaret olduğunu belirterek birlikte görevli olması gereken İngiliz subaylarının hiçbirinin askerlerin başında olmadığını ifade ediyordu. Hall, subayların ya dış görevde veya izinli olduğunu, İngiliz subayların ana düşüncelerinin bir şekilde birlik görevine gelmemek için bahane bulmak olduğunu söylemişti (Hall Papers, 1857, s. 4). İngiliz subaylarının bir bahane ile birliklerinden kaçmaya çalıştıkları Hintli askerler tarafından görülmekteydi ve İngilizlere karşı olan saygıları bu sebeple erozyona uğruyordu. The United Service gazetesini 1857 yılında Bengal ordusunun isyana katılması altındaki en önemli sebeplerden birisinin İngiliz subaylarının birliklerinin başında bulunmaması olduğunu yazmıştı. Gazete ayrıca İngiliz subaylarının askerlerinin başında, onların hisleri ve düşüncelerini bilen, onlara yaptıkları işten dolayı saygı duyan komutanlar olması gerektiğini de belirtmişti (The United Service Gazette, 13 Haziran 1857).

5. İNGİLİZ SUBAYLARI İLE HİNTLİ ASKERLERİN İLİŞKİLERİ VE ORDUDAKİ DİSİPLİN

Şirketin İngiliz subayları ile Hintli askerleri 1820-1830'lu yıllara kadar birbirleri ile iyi ilişkilere sahip olmuştu. 1814 yılında 2/26. Bengal Piyade Birliğine katılan Sitaram Pandey askerliğin ilk yıllarında başlarında olan İngiliz subayları ile Hintli askerlerin ilişkilerinin çok iyi olduğunu, subayların askerlerin oynadığı oyunlara katıldıklarını, askerler için eğlenceler tertipleediklerini, beraberce ava gidip, güreş müsabakaları yaptıklarını belirterek komutanlarının kendilerini çocukları gibi sevdiğini söylemişti. Daha sonraki yıllarda ise subayların eşleri ve aileleri Hindistan'da yerleşmeye başlamıştı. Subaylar kendi aileleri ve sosyal

çevreleri ile daha fazla vakit geçirmeye başlayınca da Hintli askerler ile vakit geçirmeyi bırakmışlardı. Sitaram, artık subayların kendileri ile ancak zorunlu olduklarında konuştuklarını, kendileri ile çok az muhatap olup biran önce yanlarından göndermeye çalıştıklarını belirtmişti (Lunt, 1970, ss. 24-25). Hintli askerlerin komutanları ile olan ilişkilerinin önemli bir faktör olduğu, 1857 yılında yaşanan isyanda da görülmüştü. Buna göre Bengal ordusundan isyana katılmayan 21. Piyade Alayı Birliğinin Komutanı Henry Milne'nin eşinin babası İngiliz, annesi Hintliydi. 31. Piyade Alayı Birliği Komutanı William Hampton'ın ise Hintli metresinden iki kızı vardı. Her iki komutan da Hintliler ile yakın ilişki içinde olduğundan askerlerine gerekli saygıyı göstermişler ve bu askerler komutanlarının emrinden çıkmayarak isyana katılmamışlardı (Service Records, 1857).

İngiliz subaylar Hintli subay ve askerlere karşı yıllar içinde daha mesafeli bir yaklaşım içine girmişlerdi. Özellikle genç İngiliz subaylar Hintli askerler ile aralarına mesafe koymaktaydı. Lord Dalhousie 1848 yılında Hint ordusunun İngilizlere sadık olarak kalmasının büyük bir tehlike altında olduğunu çünkü İngiliz subaylar ile Hintli askerler arasında giderek artmakta olan bir uzaklaşma olduğunu belirtmişti. Dalhousie, İngiliz subayların Hintli subayları bile Hintli rütbesiz askerler olarak değersiz gördüklerini, Hintli subaylar ile askerler hakkında bile konuşmadıklarını, bu durumda Hintli askerleri otoriteleri altında nasıl tutabileceklerini sormuştu (Dalhousie, 1910, s. 31). İngiliz subaylar Hintli askerleri hor görüyor, onlara kaba davranarak, köleler gibi aşağılayabiliyorlardı. Özellikle Hintli Müslüman askerler Hindulardan daha alt seviyede görülüyorlardı (Sen, 1957, s. 23).

1845 yılına kadar Hindistan'da bulunan Bombay, Madras ve Bengal ordularının her biri kendi kural ve yükümlülüklerine sahiptilerdi. Bengal ordusunda subaylar askerlerin disiplin cezalarını herhangi bir mahkeme yargılaması olmadan uygulamaya yetkiliydi. Buna göre İngiliz subaylar askerlerine işledikleri cezaya göre askerlikten uzaklaştırma, değnek dövme, rütbe düşürme ve izinlerini iptal etme gibi cezaları verebiliyorlardı. Subayların bu yetkileri yeni yürürlüğe sokulan yönetmeliklerle göreceli olarak azaltılmaya başlanmıştı (Parliamentary Papers, 1859, s. 436). 1845'de yürürlüğe giren kanunla askerlerin görevden uzaklaştırılmasına komutanlarının değil mahkemenin karar vereceğine hükmedildi (Articles of War, 1845). 1835 yılında disiplin cezası olarak kullanılan değnek vurma da kaldırılmıştı. 1838 yılında Hintli bir subay değnek cezasının kaldırılması ile birlikte birlik içinde düzenin kalmadığını ifade etmişti. Hintli subaya göre değnek cezasından korkan yeni Hintli askerler 6 ayda askerliğe hazır hale gelirken bu cezanın kaldırılması ile ancak 12 ayda hazır hale gelmekteydi (Sleeman, 1915, s. 621). 1854 yılına gelindiğinde İngiliz

subayların askerlerine verebildiği birçok cezaya da kısıtlama getirildi. Artık askerler verilen cezalarla ilgili olarak askeri mahkemeye başvurabiliyor, yazılı şikâyetlerde bulunabiliyorlardı. İngiliz subayların Hintli askerlere eskisi gibi cezalar verememesi Hintli askerlerin komutanlarına karşı daha cesur olmalarına imkân veriyordu (David, 2001, ss. 125-126). 1857 isyanı öncesinde Bengal ordusunda artık askerler kendilerine ceza veremeyen İngiliz komutanları karşısında disiplinsizlik gösterebiliyorlardı. Komutanlar otoritelerini kaybetmişti. Subay John Jacob 1850'de Bengal ordusu ile ilgili olarak "isyan eyaleti" tabirini kullanmaktaydı. Jacob, Hintli askerlerin emirlere uyacak şekilde yetiştirilemediklerini, İngiliz subayların artık askerlerden korkar hale geldiklerini ifade etmişti. Jacob, Bengal ordusundaki problemleri şu şekilde izah etmişti; emir komuta zincirinde en güçlü faktörün direkt olarak askerlerin birlik komutanı olması ve diğer üst rütbelilerin önemsizleşmesi, İngiliz subaylar ile Hintli askerler arasında olması gereken iyi ilişkilerin tamamen ortadan kalkması, yeteneğe bağlı olmadan yaşlı askerlere rütbe verilmesi ve yaş arttıkça rütbenin artması ve Bengal ordusunda disiplinin ortadan kalkması. Jacob, birlik içinde nöbet tutacak askerlerin bile sadece bir kişiyi nöbetçi bıraktıklarını ve geri kalanının nöbetçi olması gerektiği halde giderek uyuduklarını belirtmişti (Pelly, 1858, ss. 115-123). 1857 yılında yaşanan isyan sırasında bir İngiliz subay eşine isyanın ordunun lehine olduğunu çünkü isyan sayesinde artık yetkililerin bir şeyler yapmak zorunda kalacaklarını, kendilerinin 6 yıldır hükümeti uyardıklarını lakin kimsenin önemsemediğini belirtmişti (Walcot, 1857).

Bengal ordusu içindeki İngiliz subaylar için bilinmesi gereken bir diğer önemli konu da askerlerin inançlarını gözeterek davranış sergilemeleriydi. Lakin bunun zorlukları vardı ve İngiliz subaylar dini inançlarını bahane ederek emirleri yerine getirmeyen Hindu askerlerden şikâyetçiydiler. Çukur açma işinden bölge dışı görevine kadar pekçok emir bu inançlar bahane edilerek yapılmak istenmiyordu. İngilizler bu askerlerin bahane bulduğuna inanırken Hindu askerler de İngiliz subayları kendilerine inanmamakla suçuyorlardı. Askerlerin sakalından, bıyıklarına, şapkalarından ayakkabılarındaki deriye kadar birçok konu dini inanç meselesi olarak problem oluşturuyordu. İngiliz subaylar bütün bu istekler karşısında çözüm bulmaya çalışıyorlardı. Bir İngiliz subay, şapkalar para ile verilirken şapka yapımında kullanılan deri nedeni ile takmayacağını söyleyen askerin, bedava verildiğinde bunu sorun etmediğini belirterek, neyin doğru neyin yalan olduğunu öğrenmeye çalıştıklarını ifade ediyordu. Yurt dışı göreve gitmek istemeyen Hindu askerler, emirler karşısında çaresiz kalınca Burma savaşına da katılıyor, düşük kast işi görülen çukur açma işini de yapıyorlardı (David, 2001, ss. 163-167).

6. HİNDU ASKERLERİN MEMLEKETİ OUDH'UN İNGİLİZLERCE İŞGALI

İngilizlerin Oudh Bölgesini 1856 yılında, isyandan bir yıl önce işgal etmesi Bengal ordusunda görev yapan Hindu askerleri rahatsız etmişti. İşgalle birlikte bölgenin vergi sistemi de değişmiş bunun neticesinde birçok küçük toprak sahibi perişan olmuştu. Bengal ordusundaki yaklaşık 40 bin asker bu bölgeden seçilerek askere alınmıştı ve şimdi kendi kasaba ve şehirleri, hizmetinde olmaktan gurur duydukları İngilizler tarafından ele geçirilmişti (Habib, 1998, s. 7). İngiliz Doğu Hindistan Şirketi eğer bir bölgeyi kontrol altına alacaksa iki yöntem izliyordu. Birinci yöntemde işgal edilecek bölgeyi yöneten kral, prens gibi yönetici lideri hapsederek yönetimi ele alıyordu. İkinci yöntem ise yönetici yeteneği olmayan, İngilizlere bağlılıkta sıkıntı çıkarmayacak kral soyundan bir kişiyi yönetici olarak bırakıp arka planda bölgeyi kendileri kontrol ediyordu. Oudh bölgesi ikinci yöntemde olduğu üzere eşini kaybetmiş bir kraliçe ile kontrol altında tutuluyordu. Kraliçe erkek bir çocuğu evlatlık edinip krallığın devamını sağlamak isteyince İngilizler Oudh'u kralı olmadığı gerekçesi ile işgal etmeye karar vermişlerdi (Joshi, 2008, s. 3).

Oudh'un başkenti Lucknow'da hâlihazırda iki Bengal ordusu alayı olsa da bölge insanı kendi kralları tarafından yönetilmeye alışmıştı. İngilizler kendilerine boyun eğmiş kralı tümenden fesh ederek hâkimiyetlerini pekiştirmişlerdi. Oudh eyaletinden olan Hindu askerlerin ulusal gururları yıkılmakla birlikte işgal edilmeden önce İngilizlerin bu bölge insanına vermiş olduğu bazı yasal hakları da kaybetmiş oluyorlardı. Birçok asker Oudh'da yaşadığı herhangi bir yasal olaydan dolayı mahkemesi olduğu için resmi izinli olabiliyordu. Bazı durumlarda askerler davalarını bahane ederek 10 aya kadar izin yapıyorlardı. İşgalin gerçekleşmesi ile yabancı ülke askeri olarak kazandıkları bu haklarını da kaybetmiş oldular. İşgalden dolayı sevinçli olup olmadığı sorulan bir asker cevaben "Eskiden evime gittiğimde herkesin gurur duyduğu bir insandım, şimdi ise en düşük kasttakiler bile pipolarının dumanını yüzüme üfürüyor." demişti. 1857 yılı isyanı başladığında bazı askerler, Oudh'un işgalinin intikamını aldıklarını ifade edecek kadar nefrete sahip olmuşlardı (David, 2001, s. 183).

7. KARTUŞ PROBLEMİ VE 1857 İSYANININ BAŞLAMASI

Bengal ordusuna mensup Hintli askerlerin dörtte üçünün 1857 yılı isyanına katılmasının altında yatan birçok neden bulunmaktadır. Bu farklı faktörlerin bir araya gelerek askerleri isyana teşvik ettiği görülmektedir. Buna rağmen birçok tarihçi askerlerin dini inançlarının yerine getiremez hale getirilerek Hıristiyan yapılmalarından korktukları düşüncesi ile isyan ettiğini dile getirmektedir. İsyân

öncesinde İngilizlerin birçok kanuni düzenleme yapması buna delil olarak gösterilmektedir. Hindu inancına göre eş öldükten sonra evlenemeyen dul bayanın evlenebileceğine dair yasa çıkarılması, farklı kast sistemine ait olan Hinduların hapisanelerde beraber aynı hücrede tutulabilme kararı, asker alımında üst sınıf Hinduların alımının kısıtlanmasına dair kararlar, Hıristiyan misyonerlik faaliyetlerin hızlı bir şekilde artış göstermesi ve son olarak da mermiler için kullanılan fişeklerde sığır ve domuz yağının kullanıldığı fikri, isyana götüren sebepler olarak ortaya çıkmaktadır (David, 2001, s. 168).

İngiliz Doğu Hindistan Şirketi 1854 yılında 30 bin yeni nesil tüfek alımı için sipariş vermişti. Bu sipariş iki yıl boyunca askıda kaldı zira İngilizler Kırım Savaşına başlamıştı ve öncelik bu ordunun silahlarını yenilemeye verilmişti. Sipariş verilen silahların 1500 tanesi 1856 yılında Bengal ordusuna ulaştırıldı (Harding, 1997, s. 123). Bu yeni nesil tüfekler ile ilgili bir problem yoktu, lakin tüfeklerin mühimmatı konusunda sıkıntılar vardı. Tüfeklere konulan mühimmat kartuş adı verilen bir kâğıda sarılı küçük top şeklindeki mermi ve bu tek merminin ateşlenmesinde kullanılan baruttu. Kartuş yani barut ve merminin sarılı olduğu kâğıdın ucu ısırılarak koparılıyor ve barut tüfeğin namlusundan içeri dökülüyordu. Daha sonra kâğıdın içinde kalan top şeklindeki küçük mermi kâğıdı ile beraber namlunun içine atılıyor ve özel bir çubuk vasıtası ile namlu içinde ileriye doğru sağlanıyordu. Bengal ordusu askerleri için problem teşkil eden ise işlemin bu safhasıydı. Zira kartuş olarak adlandırılan kâğıdın namlu içinde kolayca hareket etmesi için ısırılıp koparma yeri dışındaki üçte ikilik bir kısmı yağlı kâğıttı (Winant, 1959, s. 255). Bengal askerlerini 1840'dan itibaren kullandığı tüfeklere konulan mühimmatta barut ve mermi ayrı kartuş içindeydi. Yağlama için balmumu ve Hindistan cevizi yağı emdirilmiş bir bez parçası kullanılıyordu. Bu yağların ise gerek Müslümanlar gerekse Hindular için bir mahsuru yoktu (David, 2001, s. 170).

Yeni silahlar 1853 yılında deneme amaçlı Hindistan'a gönderilmeye başlandığında General Gomm, askeri kurula bu silahların mühimmatında kullanılan yağların ya domuz veya sığırdan elde edilen hayvansal yağ olduğunu, askerler tarafından tepki ile karşılanabileceği konusunda uyarıda bulundu. Lakin askeri kurul bu uyarıyı dinlemedi ve silahlar birkaç ay boyunca test edilmeleri için bazı Hint askerlerine verildi. Bu süre zarfında askerlerden herhangi bir şikâyet olmadı. Silah ve mühimmatın Hindistan iklimi için uygun olduğuna karar verildikten sonra silah siparişi verildi (Malleon, 1888, ss. 379-80). 1 Ocak 1857 yılında 1040 adet tüfek askerlere verilmek üzere Hindistan'a getirildi (Palmer, 1966, s. 14). Silahları depodan teslim alan askerlere ilk aşamada sadece tüfekler teslim edilirken

kartuşlar verilmedi. Lakin askerler arasında yeni tüfeklerin mühimmatında kullanılan yağların Müslüman ve Hindular için haram olduğu, bunun İngilizlerin sistematik bir şekilde askerleri Hıristiyan yapmak için düzenledikleri bir komplonun olduğu dedikodusu yayılmaya başladı. Dedikoduların kaynağını açıklayan deponun müdürü Yüzbaşı Wright, alt kast üyesi olan bir işçinin bir şeyler içerken yanına gelen üst kast üyesi bir askere, onun hangi kasttan olduğunu bilmeden, kendi içeceğinden ikram etmek istediğini, askerin onun işçi olmasından dolayı teklifi reddettiğini, işçinin de askere "yakında kastınız kalmayacak, çünkü domuz ve sığır yağının kullanıldığı kartuşları ısırma başlayacaksınız." dediğini belirtir (Forrest, 1893, s. 3).

Askerlerden gelen tepkilerin artması üzerine askeri yetkililer depoda bulunan mühimmatlardaki yağların temizlenmesi emrini verdi. Ayrıca askerlerin bu mühimmatlar için istedikleri uygun yağı kullanarak yağlama yapabilecekleri talimatını da verdi. Böylece kartuşlardan yağlar temizlenerek askerlere dağıtımına başlandı. Buna rağmen askerler arasında kâğıtlarda yağ olduğu yönünde dedikodular yayılmaya devam ediyordu. Bazı askerler silahı ateşledikten sonra hayvansal yağ kokusu aldıklarını belirtirken bazıları da yağ kalmadığını ifade ediyordu. Bazı İngiliz yetkililer, askerlerden bazılarının kartuşlardaki yağ meselesinin gündemde kalmasını ve böylece isyan için gerekli atmosferin oluşturulması için gayretleri olduğunu ifade etmeye başlamışlardı (David, 2001, ss. 172-173). Kartuşlarla ilgili ilk ciddi problem 26-27 Şubat 1857'de yaşandı. Bengal ordusunun 19. Piyade Alayı askerleri ertesi gün yapılacak atışlar için kendilerine verilen kartuşların üzerlerinde yağ olduğunu belirterek mühimmatı almayı reddetti. İngiliz komutanlar askerlere ertesi gün yapılacak atışları gerçekleştirmezler ise askeri mahkemeye verilecekleri tehdidinde bulundu. Gece saat 11 civarında askerler isyan ederek cephanelikten kendi eski tüfeklerini aldılar. Bunun üzerine Yarbay Mitchell askerleri dört saat süren müzakerelerin ardından silah bırakmaya ikna etmeyi başardı (Forrest, 1893, s. 41). Silah ve mühimmatlar birliklere dağıtılmaya başlandıkça buna benzer problemler yaşanmaya devam etti. Farklı birliklerden emirlere karşı gelerek atış talimi yapmak istemeyenler askeri mahkemeye verilmekle tehdit edildiler. En ciddi diğer olay mayıs ayında Meerut'ta bulunan Bengal ordusunun 3. Hafif Süvari Birliğinde yaşandı. Birliğe bağlı 90 asker yeni kartuşları kullanmayacaklarını ifade ettiler. Birlik, ordu içinde en iyi ve elit askerlerden seçilerek oluşturulmuş bir birlikti (Cadell, 1955, s. 119). 48'i Müslüman 37'si Hindu olan birlikten daha sonra emre uyan beş asker dışında gerisi askeri mahkemeye verildi. Mahkeme askerleri emre itaatsizlikten suçlu bularak 10 yıl ağır işte çalıştırılmak üzere hapis cezası ile cezalandırdı. 10 yıl uzun bir süre olmakla birlikte ağır işte çalıştırılmak üst kasta bağlı Hindu askerler için kasttaki

yerlerinin kaybedilmesi manasına geliyordu.9 Mayıs günü askerler garnizondaki diğer askerlerin önünde tutuklanarak cezaevine gönderildiğinde birlik içindeki birçok asker bunun haksızlık olduğunu ifade ediyordu. Ertesi gün 10 Mayıs'ta Meerut'ta yaşanan kanlı isyanın sebebinin askerlerin hapsedilen arkadaşlarını kurtarmak için ayaklandığı yönündeydi (David, 2001, ss. 186-91). Buna rağmen isyanın önceden planlandığı ve kartuşların bunun için bahane edildiğine yönelik düşünceler de vardı. İngiliz casus Jat Mall, Meerut'taki askerlerin isyanından birkaç gün önce verdiği bilgide askerlerin kartuşları bahane ederek ayaklanmayı planladığı, ayaklanan askerlerin Delhi'ye doğru hareket ederek orada bulunan diğer askerler ile şehrin ele geçirilmesini planladıkları bilgisini vermişti (Parliamentary Papers, 1859, s. 182). Buna rağmen Meerut ve Delhi'deki askerlerin ne ölçüde işbirliği içinde oldukları sorusu tam olarak cevabını bulamamıştır. Zira isyan günü askerlerin önemli bir çoğunluğunun ya Kuzey Doğu'daki Rohilkhand bölgesine veya Güneydeki Agra'ya gitme konusunda karar vermeye çalıştıkları görülmektedir (David, 2001, s. 216).

10 Mayıs'da Meerut'ta isyan başlamıştı. Bundan sonra Bengal ordusuna bağlı birliklerin bulunduğu Kuzey Hindistan boyunca şehir ve kasabalar sırası ile isyana katılmaya başladı ve askerler bu yerleri kontrolleri altına almaya başladılar. Askerlerin başlattığı isyana halk da katılmaya başladı ve ele geçirilen şehirlerde bulunan polis merkezleri, vergi binaları gibi resmi binalara el kondu (Joshi, 2008, s. 2). Yarbay James Neill komutasındaki İngiliz askerler ile Bombay ve Madras ordularına bağlı askerler, Kanpur başta olmak üzere isyancı askerler üzerine harekete geçti. Yarbay Neill acımasızlığı ile ün salmıştı ve 17 Haziran 1857'de Kanpur'a geldiğinde köyü ve şehri yakıp yıktı. Mahkemeye çıkarılmadan isyana katıldığı öngörülen herkes asılarak idam edildi. Bu birlik daha sonra 21 Eylül'de Delhi'yi, 23 Aralık'ta Lucknow'u, 1 Nisan 1858'de Jhansi'yi ve son olarak da 20 Haziran 1858'de Gwalior'u isyancı askerlerden geri aldı (Pati, 2007, ss. 295-297). Gwalior'un isyancılar tarafından geri alınması ve İngiliz hükümetinin Doğu Hindistan Şirketinin yetkilerini kaldırarak tüm yetkileri İngiliz devletinin ele alması ile birlikte isyan da son bulmuş oldu. Bengal ordusuna bağlı 100 binden fazla asker isyana katıldığı ortaya çıktı. İsyana halkın ne ölçüde katıldığı konusunda ise tartışmalar devam etti. Birçok asker üniformasını çıkarmış olduğundan ayaklanarlardan kimin halk kimin asker olduğu konusunda bilgi karışıklığı yaşandı. Bazı şehirlerde halkın çoğunluğunun isyancılar tarafından katıldığı görülürken bazı şehirlerde fazla katılım olmadığı gözlemlendi. Bazı şehirlerde halk İngilizlerin hayatını kurtarıırken bazılarında ise isyancı askerlere teslim etti (Joshi, 2008, s. 3). Bu isyan sonucunda 11,207 İngiliz askeri hayatını kaybetmişti (Howe, 2010).

Amaresh Misra'ya göre İngilizler, 1857 isyanını tam bir intikam duygusu ile bastırmış ve 10 yıldan fazla süre boyunca 10 milyondan fazla Hintlinin canını alarak bir katliam gerçekleştirmişlerdi (Misra, 2008). İsyanın bastırılması için alınan tüm tedbirler ve çatışmalar insanlık tarihi açısından vicdanlara sığmayacak derecede büyük bir katliama sebep olsa da Hindistan'ın ileriki yıllardaki bağımsızlık hareketi için büyük bir cesaret kaynağı olmuştur (Sonar, 2020, s. 28).

8. SONUÇ

Bengal ordusu İngilizlerin kendi ülkelerinden çok uzak bir coğrafyada, yerel insanlara maaş vererek kurduğu devasa bir ordu olarak tarihe geçmiştir. Bu orduyu diğer ordulardan farklı kılan ise efendileri olan İngilizlere başkaldırabilmiş olmasıdır. 1857 isyanını başlatan Bengal ordusunun hangi sebepler ile isyanı gerçekleştirdiği sorusu geçmişten günümüze cevabı aranmaya devam eden bir sorudur. Tek bir faktörün etkili olmadığı birçok farklı hadisenin neden olduğu bu isyan sivillerin de katıldığı bir başkaldırıya dönüşmüştür. Lakin Hindistan'a bağımsızlığını geri kazandıracak bir hamleden çok uzak kalmış ve bünyesinde tüm bir ulusu harekete geçirecek faktörleri barındırmamıştır.

İngilizlerin işgalci olarak Hindistan'da kalıcı hale gelmelerinde ki en önemli unsurlardan birisi kurmuş oldukları ordulardır. Hindistan'dan elde edilen yüksek gelir sayesinde yine Hintlilerden oluşan bir ordu kurulabilmiştir. Lakin İngilizlerin bu ordunun kuruluş aşamasında gösterdikleri başarıyı, ordunun gelişimi döneminde gösteremedikleri görülmektedir. Çok farklı kültür ve dinlere ev sahipliği yapan Hindistan'da ordu içindeki sayısal dengelerin yeterince iyi düşünülmediği görülmektedir. İngilizlerin bunu bir problem olarak gördükleri lakin değiştirilmesi yönünde yeterince erken davranmadıkları anlaşılmaktadır. Sayısal dengelerin bir grup lehine gelişmesi ordu içindeki düzenin de bozulmasında önemli bir etken olmuştur. Bengal ordusuna mensup askerlerin yetişmiş oldukları çevrenin etkisi, dini inançları ile gelenek ve göreneklerinin ordu içindeki yaşantılarına da etki ettiği görülmektedir. Bir orduda olması gereken üst ve ast ilişkisinin Bengal ordusunda görev yapan gerek İngiliz subaylarda gerekse Hint askerlerde tamamen ortadan kalktığı, sadece para kazanma amacı ile yapılan bir işin nihayetinde bir isyanla sonuçlandığı düşünülmektedir. İsyanın başlamasında askerlere dikte edilen üniformalardan, maaş adaletsizliği ve yetersizliğine, ordu içinde yükselme kriterlerinden, belirli bir grubun gücü elinde tutmasına kadar birçok faktör etkili olmuştur. Bütün bu değerlendirmelerin dışında İngilizlere başkaldırının tam manası ile bağımsızlık gibi ulvi bir amaca hizmet etmediği de anlaşılmaktadır. Bundan dolayı da isyanın başarısızlığa

mahkûm olduğu görülmüştür. Hayvansal yağlı kartuşların dini inançları gereği haram olduğunu düşünen bir topluluğun kendi ülkesini işgal eden bir ordunun emrinde maaşlı olarak çalışması da bu askerlerin ülkelerinin bağımsızlığından çok kendi geçim derterinde olduklarını göstermektedir.

İngilizlerin uzun yıllar boyunca Hindistan gibi büyük ve farklı bir coğrafyaya hükmetmeleri büyük bir başarıdır. Bu başarının altında yatan en önemli sebeplerden birisi İngilizlerin Hintli halkı istekleri doğrultusunda yönlendirebilme kabiliyetleridir. Birçok farklı etnik ve dini kimliğe sahip bu toplumun bireyleri İngiliz ordularını bir geçim kapısı olarak görmüştür. Benzer şekilde Hindistan'daki birçok farklı yerel Hintli krallık ve prensliğin, yıllarca maaşlı asker istihdamına olanak sağlaması, Hint kast sisteminde askerlerin ayrı bir sınıf teşkil etmesine bile imkân sağlamıştır. İngilizler de bu sistemi kendileri lehine kullanarak yerel halktan oluşturulan ordularla hâkimiyetlerini devam ettirmişlerdir. Bu işlevsel sistemin Bengal ordusunda iflas etmesinin en önemli sebebi ise İngiliz komutanlar ile Hintli askerler arasında olması gereken bağın kopmuş olmasıdır. Emri altındaki askerlerin saygısını kaybeden İngilizler 1857 isyanını yaşamıştır. Aynı ülkenin insanlarından oluşan Bombay ve Madras ordularında başarılı bir yönetim gösteren İngilizler bunu, yaptıkları hatalar sebebi ile Bengal ordusunda sağlayamamıştır. Neticede bu yönetim zaafiyeti 1857 isyanına sebep olmuş ve binlerce insan hayatını kaybetmiştir.

KAYNAKÇA

- Alavi, Seema. (1995). *The Sepoys and the Company: Tradition and Transition in Northern India 1770-1830*, Delhi.
- Allen Charles. (1988). (ed.). *A Soldier of the Company. Life of an Indian Ensign 1833-43* (Capt. Albert Hervey), London.
- Articles of War. (1845). Act No. XX of 6 September 1845, *OIOC*, V/8/32.
- Barat, Amiya. (1962). *The Bengal Native Infantry: Its Organisation and Discipline, 1796-1852*, Calcutta.
- Bengal Army Regulations. (1855). *OIOC*, LAIEU17/2/442.
- Bourne, J. M. (1977). The Civil and Military Patronage of the East India Company, 1784-1858, *Ph.D. thesis*, Univ. of Leicester. Leicester
- Cadell, Sir Patrick. (1955). The Outbreak of the Indian Mutiny. *JSAHR*, 33, 118-122.
- Dalhousie to Sir George Couper. (1910). 4 Aug 1848, J. G. A. Baird (ed.), *Private Letters of the Marquess of*

Dalhousie, London.

- David, Julian S. M. (2001). The Bengal Army and the outbreak of the Indian Mutiny, *Ph.D. Thesis*, Dep. of History, Uni. of Glasgow. UK.
- Delhi Gazette, 24 April 1852.
- Establishment and Allowances of a Regiment of the Honourable Company's European Infantry. (1849). Pay and Audit Regulations, *OIOC*, L/MIL/17/2/459, s. 147.
- Forrest, G. W. (1893-1912). (ed.), *Selections from the Letters, Despatches and other State Papers preserved in the Military Department of the Government of India, 1857-58, 4 vols.* Calcutta, vol. 1.
- General Order of the Governor-General. (1847). 15 August 1845, Abstract of General Orders from 1840 to 1847, *OIOC*, L/MIL/17/2/436.
- Günarşlan, Hüseyin. (2019). 1857 Hint İsyanı: Kanpur Katliamı ve Lucknow Mücadelesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 3(1), 91-110.
- Joshi, Priti. (2008). 1857 or Can the Indian 'Mutiny' Be Fixed? *BRANCH: Britain, Representation and Nineteenth-Century History*. ed. Dino Franco Felluga. Extension of Romanticism and Victorianism on the Net, Essays from Economic and Political Weekly, Hyderabad, Orient Longman.
- Habib, Irfan. (1998). The Coming of 1857. *Social Scientist*, 26.1/4, 6-15.
- Hall Papers. (1857). *National Army Museum*, Department of Documents, '1857', (54)/11919.
- Harding, D. F. (1997). *Smallarms of the East India Company 1600-1856*, 4 vols., London, vol. 1.
- Heathcote, T. A. (1974). *The Indian Army: The Garrison of British Imperial India, 1822-1922*, London.
- Howe, Stephen. (2010). Colonising and Exterminating? Memories of Imperial Violence in Britain and France. *Histoire@Politique. Politique, culture, société*, No: 11, mai-août, www.histoire-politique.fr
- Kolff, Dirk H. A. (1990). *Naukar, Rajput and Sepoy: The ethnology of the military labour market in Hindustan, 1450-1850*, Cambridge.
- Lawrence, Sir Henry. (1859). *Essays, Military and Political, Written in India*, London.
- Lawrence to Canning. (1918). May 1857, quoted in Anderson, G. and Subedar, M. (eds.), *The Last Days of the Company: A Source Book of Indian History 1818-*

- 1858, 2 vols. London.
- Lunt, James. (1970). (ed.), *From Sepoy to Subedar: Being the Life and Adventures of Subedar Sita Ram, a Native Officer of the Bengal Army, written and related by himself*, London.
- Marchioness of Bute. (1858). (ed.), *The Private Journals of the Marquess of Hastings: Governor-General and Commander-in-Chief in India*, vol. 2.
- Malleson (1888). (ed.), *Kaye and Malleson's History of the Indian Mutiny of 1857-1858*, 6 vols, London, vol. 1.
- Misra, Amaresh. (2008). *War of Civilisations: India AD 1857*. New Delhi, Rupa, 2 Vols.
- Mollo, Boris. (1981). *The Indian Army*. Poole.
- Napier, Sir Charles (1853). *Defects, Civil and Military of the Indian Government*. London.
- Palmer, J. A. B. (1966). *The Mutiny Outbreak at Meerut in 1857*, Cambridge.
- Parliamentary Papers. (1852-1853). House of Commons, 1852-1853, XXVII, p. 8
- Parliamentary Papers. (1859). *House of Commons*, 1859, V, pp. 79, 81.
- Pati, Biswamoy. (2007). Introduction: The Nature of 1857. *The 1857 Rebellion*, Ed. Biswamoy Pati, New Delhi, Oxford UP.
- Pelly, Captain Lewis. (1911). (ed.). *1858 The Views and Opinions of Brigadier-General John Jacob C. B., London, Punjab, Mutiny Records*, Lahore, 1911.
- Robb, Peter. (2008). On the Rebellion of 1857: A Brief History of an Idea. *1857: Essays from Economic and Political Weekly*, Hyderabad, Orient Longman, 59-79.
- Roy, Tirthankar. (2016). The mutiny and the merchants. *Historical Journal*, 59 (02), 393-416.
- Roy, Tapti. (1994). *The Politics of a Popular Uprising: Bundelkhand in 1857*, Delhi.
- Sen, S. N. (1957). *Eighteen Fifty-Seven*, Delhi.
- Service Records. (1857). SS of the officers of the East India Company Army, *Hodson Index*, National Army Museum.
- Sleeman, Maj.-Gen. Sir William. (1915). *Rambles and Recollections of an Indian Official*, revised edition, London.
- Sonar, Aysel Çelik. (2020). Ceride-i Havadis Penceresinden Hint İsyanı (1857-1859). *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 23-29.
- The United Service Gazette, 13 June 1857.
- Tylden, Major G. (1967). The Principal Small Arms carried by British Regular Infantry. *JSAHR*, Vol. 45.
- Vural, Suat. (2006). Hindistan'da İngiliz Yönetimi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Walcot Papers. (1857). *Letters from Lieutenant William Walcot, 47th Bengal N. I., to his wife, 28 May 1857*, OIOC, MSS Eur/B227.
- Winant, Lewis. (1959). *Early Percussion Firearms: A History of the Early Percussion Firearms Ignition*, New York.

© 2020 & 2021 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).